

szolók több mint 50%-a mérlegeli a térítéses szolgáltatások bevezetését.

A fentiekből két dolog tűnik ki. Az egyik, hogy az információs munkahelyek meghatározó többsége csupán fenntartó intézményeknek szolgáltató. A

1. táblázat

Térítéses szolgáltatások

A szolgáltatás megnevezése	Hány helyen honos?	Árvetési elv	"Től-ig" ár csehszlovák koronában
Másolatkészítés	26	Országos ár	1,50– 2,05/oldalanként
Tartalomjegyzék-szolgáltatás	4	Spontán ár	1,00– 3,00/oldalanként
Eseti irodalomkutatás	12	Ráfördítési idővel számolva Megállapodás esetén Felvételekben számolva	30,00– 83,52/óránként 4– 15 ezer/kutatásonként 4,00– 8,00/felvételenként
Értékelt irodalomkutatás	2	Ráfördítési idő	45,45/óránként
Kurrens irodalomkutatás	6	Egyedileg megállapított éves ár	720– 8 ezer/főprofilra 300– 1200/mellékprofilra
Kutatási jelentések készítése	5	Eseti megállapodáson alapuló ár	15 ezer– 30 ezer/jelentésenként
Kész kutatási jelentések eladása	2	Megállapodáson alapuló ár	900– 1800/alappéldány 100– 400/többletpéldányokért
Fordítás	7	Órabér alapján, óránként 1,5 oldal fordítását feltételezve	20/oldalanként idegen nyelvről 30/oldalanként idegen nyelvre
Fordításmásolat szolgáltatása	2	Kezelési költség + másolási díj	49%-a a fordítási díjtételnek
Faktografikus információk szolgáltatása	2	Órabér alapján	106,-
Adatbázis-szolgáltatás mágneslemezen	3	Megállapodásos ár	6555/éves előfizetés

Az 1. táblázatból az egyes térítéses szolgáltatások elterjedtségének mértéke, árvetési gyakorlata és "től-ig" ára derül ki.

Az eredeti táblázatban még más térítéses szolgáltatások (pl. konzultatív szolgáltatás, folyóirat-körzés, eseti bibliográfia, oktatás, vállalati katalógusok szolgáltatása stb.) is szerepelnek, ám árvetési

elv és ármegadás nélkül. Mindenesetre érdemes – az éppen érvényes árfolyam alapján – a megadott szolgáltatások árát forintba is átszámolni.

/MATOUŠOVÁ, M.: Účtování informačních služeb. = Československá informatika, 32. köt. 1. sz. 1990. p. 5– 8./

Politikai eufória és szakmai szorongás a csehszlovák tájékoztatásügyben

Hazánkban a rendszerváltás viszonylag liberális előzmények után és sok kisebb-nagyobb lépcsőfok abszolválásával következett be. Szaksajtónk ezt a folyamatot a "suszter maradjon a kaptafánál" módon, azaz csak a korábbi irányítási-szervezeti struktúrák erózióját regisztrálva, illetve a tennivalókat hol konzervatív, hol innovatív beállítottsággal előadva tükrözte. Mindez meglehetősen álmátalagon, bármiféle politikai eufória nélkül zajlott le.

Nem így Csehszlovákiában, ahol a palack dugója és palackból a szellem nagyhirtelen jött ki. Az ezt követő politikai eufória – tanúskodik róla a *Československá informatika* és a *Technická knihovna* 1990. évi első száma – igen gyorsan átvett a szaksajtó hasábjaira is. Az, hogy "mindenki ismét felfedezte magában a hosszú ideig mélyen szendergő állampolgári énjét", a szakmai kebleket sem kerüli el, és szerkesztőségi, illetve kezdeményező körök felhívások-

ra késztet. E kör tagjai úgy látják, hogy "a tudományos-műszaki forradalom jelenlegi csehszlovák bázisa a megváltozott körülményekre nem készült fel eléggé. Ezért elengedhetetlennek tartják, hogy az ennek részét képező információs szolgáltatásokat gyorsított menetben igazítsák hozzá a körülményekhez, miközben nem szabad megengedni, hogy e szolgáltatások ki legyenek téve a különféle szintek rövidlátó döntései kényének-kedvének".

Az iménti felhívás végén, igaz elszánással álcázva, már megjelenik a szorongás. Másutt ez valóságosabban manifesztálódik: "Ne áltassuk magunkat, az információs munkahelyek és kollégáink közeli jövője nem feltétlenül lesz rózsás. Uj. megtörténhet, sőt ez nagyon valószínű, hogy a régi népgazdasági struktúrák lerombolása és az újak létrejötte maga után vonja a tudományos-műszaki-gazdasági tájékoztatás jelenlegi struktúrájának megszűnését is, azét a struk-

túraét, amely mindeddig az intézményesített információs tevékenység valamiféle — néhol egészséges és stabil, néhol kevésbé erős — konstrukcióját és vázát testesítette meg.”

E szorongó mondatokra — természetesen — nem következhet más, mint a fejlett országok információt becsülő példájából kiinduló utalás a fényes jövőre. Az azonban feltétlenül megemlítendő, hogy a trauma-

tikusnak látszó átmenetben mihez kell az intézményeknek és munkatársaiknak feltétlenül, foggal és körömmel ragaszkodniuk. Ez pedig nem más, mint az információforrások beáramlásának legalábbis szinten tartása, s hacsak lehet, növelése.

/Československá informatika, 32. köt. 1. sz. 1990. p. 1.;
Technická knihovna, 34. köt. 1. sz. 1990. p. 3./

★ ★ ★

Az "információ kora"

E cikk szerzője az "információ korá"-ról a 70-es évek végétől kezdve úgy vélekedett, hogy benne az információ négy formája — az adat, a szöveg, a kép és a hang — visszavonhatatlanul együtt fog megjelenni, és ez a kor létrehozza majd a rendeltetésének megfelelő üzleti megoldásokat is. A nyolcvanas évek végén érdemes áttekinteni, miként is állnak a dolgok.

Az információ és a képi technika

Minél inkább támaszkodunk a képi technikára, információkezelésünk annál hatékonyabb lesz — szögezte le az Információ- és Képfeldolgozási Szövetség (*Association of Information and Image Management* = *AIIM*) múlt évi hivatalos jelentése, miközben hangsúlyozta, hogy a képi és szöveges információ kezelését egyesíteni kell a fejlett mikrofilmtechnikával, a képfeldolgozással, az információátvitellel és -kommunikációval, feltételezve egy ennek megfelelő számítógépes környezetet. Így csökkenteni lehet az információk mennyiségét, növelni védelmüket, megkönnyíteni terjesztésüket, visszakeresésüket és meghosszabbítani élettartamukat.

A piac méretei

A képfeldolgozás hardver- és szoftverpiacát a különböző előrejelzések 1990-re 2 és 4 milliárd dollár közötti értékre becsülik. A Kodak cég úgy véli, hogy 1995-re 60 milliárd dollárra fog nőni a piac. Az Arthur Andersen cég (a világ egyik legnagyobb vállalati tanácsadó cége — A ref.) olyan további 20%-os növekedést jósol, ami a tervezési, szaktanácsadási szolgáltatásoknál fog jelentkezni. Mindenesetre nagyon gyors növekedésre kell számítani, amihez megfelelő üzleti stratégiára lesz szükség.

A papír kérdése

A klasszikus adatfeldolgozó számítógépek igen keveset tettek a papír — mint információhordozó — mennyiségének csökkentéséért. Az AIIM is készítette felmérést a papírfelhasználás méreteiről. Napjainkban a vállalatokat és kormányzati szerveket még elborítja a sok papír. Az információk 95%-a még papíralapú, 4%-át tárolják mikrofilmen, és csak 1%-át elektronikus formában.

Jelenleg 1,3 trillió papíralapú dokumentum halmozódik az Egyesült Államok hivatalaiban. Az általuk hordozott adatok száma négyévenként megkétszereződik. 2001-re az így rögzített ismeretmennyiség négyszer gyorsabban fog növekedni, mint a népesség. Az ipari és kormányzati szervek üzleti dokumentumaival a Grand Canyon mindkét oldalát 107-szer lehetne kitapétázni.

Az amerikai üzleti élet naponta

- ▶ 600 millió számítógépes nyomtatványt,
- ▶ 234 millió fotokópiát,
- ▶ 76 millió levelet,
- ▶ 21 millió papírdokumentumot hoz létre.

A multimilliárd dolláros vállalatok tanúskodnak róla, hogy a 95%-ban papír hordozón megjelenő információknak mintegy 5%-át hasznosítják csak 100%-osan az üzleti életben. A hivatalnokok és egyéb alkalmazottak heti 4 órát fecsérelnek el munkaidejükéből a rossz helyre lerakott, elkeveredett papírdokumentumok miatt.

A könyvtárakban és archívumokban lévő mágnesszalagok 3/4 része többé soha nem kerül kézbe, mert a visszakeresés olyan nehéz, hogy még akkor sem éri meg, ha emiatt a vállalat hátrányba kerül.

Az AIIM-jelentés szerint az Archives and Records Service szakképzett alkalmazottai a dokumentumok 3%-át tévesen sorolják be. Egyetlen ilyen dokumentum visszakeresési költsége 120 dollár. Ez azt jelenti, hogy az említett 1,3 trillió dokumentumból téves helyre soroltak 38 milliárdot. Ha egyszer ezeket a megfelelő helyre akarnák beosztani, akkor ez a vállalatoknak és a kormányzati szerveknek 4,5 trillió dollárjába kerülne.

Felhasználói nyomás

Az üzleti életben a felhasználók azért keresik az információkat, hogy a munkájukhoz újabb értéket adjanak hozzá, hogy csökkenthessék a kiadásokat, hogy növeljék a piacukat, hogy megkülönböztessék magukat a versenytársaktól, hogy befolyásolják a vásárlókat, hogy informálják az adófizetőket, szóval hogy ezeknek valamilyen kombinációjával új lehetőségeket teremtsenek maguknak. Ebből az értékhozzáadásból új igény lép fel további információkra, még hatékonyabbakra, még szelektívebbekre, még frissebb-